

ЩОДО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ 2021 р.

І.В. Ус, к.е.н., головний консультант відділу нових викликів центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

Висновки

1. За підсумками першого кварталу 2021 р. товарообіг України збільшився у порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. на 12,2 %. При цьому динаміка експорту та імпорту була ідентичною (обидва показники зросли на 12,2 %).

2. На початку 2021 р. спостерігається зростання світових цін на провідні товарні позиції зовнішньої торгівлі України. Така тенденція сприяла зростанню вартісних обсягів зовнішньої торгівлі України за підсумками першого кварталу 2021 р. попри скорочення їх фізичних обсягів на 11,4 %.

3. Показник скорочення фізичних обсягів зовнішньої торгівлі товарами України дисонує з прогнозованим СOT 8-відсотковим зростанням світової торгівлі товарами за підсумками 2021 року. Проте, враховуючи суттєві обсяги скорочення поставок товарів як до, так і з України у квітні та травні 2020 р., можемо очікувати приведення показника України за сприятливих умов до прогнозного показника СOT у першій половині 2021 року.

За січень-березень 2021 р. вартісні обсяги зовнішньої торгівлі товарами України зросли на 12,2 % у порівнянні з аналогічним періодом 2020 року. При цьому динаміка експорту та імпорту була ідентичною (обидва показники зросли на 12,2 %). Така ситуація призвела до збереження негативного показника сальдо зовнішньої торгівлі товарами. Якщо негативне сальдо за підсумками першого кварталу 2020 р. становило 1,2 млрд дол. США, то за підсумками аналогічного періоду 2021 р. воно зросло до 1,3 млрд дол. США.

Зростання вартісних обсягів зовнішньої торгівлі України за підсумками першого кварталу 2021 р. відбулось на тлі скорочення їх фізичних обсягів на 11,4 %. Таким чином скорочення фізичних обсягів зовнішньої торгівлі товарами України суттєво відрізняється від прогнозованого СОТ збільшення фізичних обсягів світової торгівлі товарами за підсумками 2021 р. (очікується зростання світової торгівлі товарами на 8 % ¹). Проте, враховуючи суттєві обсяги скорочення торгівлі України у квітні та травні 2020 р., можемо прогнозувати наближення України за сприятливих умов до прогнозного показника СОТ у першій половині 2021 р.

Експорт товарів за підсумками першого кварталу 2021 р. у порівнянні до аналогічного періоду 2020 р. зріс на 1,5 млрд дол. США і становив 13,7 млрд дол. США. Значною мірою зростання за підсумками першого кварталу 2021 р. було сформоване більшими надходженнями від експорту мінеральних продуктів. Так, поставки товарів цієї групи зросли на 849 млн дол. США, що було на 85,5 % більше від показника за аналогічний період попереднього року. В основі цього зростання було збільшення експорту залізної руди до ЄС на 0,4 млрд дол. США та Китаю – на 0,3 млрд дол. США. Також збільшився експорт металів та виробів з них (на 693 млн дол. США або на 29,1 %) та продукції хімічної промисловості (на 123 млн дол. США або на 20,4 %). З іншого боку відбулось скорочення експорту продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції на 416 млн дол. США або на 7,4 %, а також паливно-енергетичних товарів на 88 млн дол. США або на 40,6 %.

Така динаміка у перші три місяці 2021 р. внесла певні зміни в товарну структуру експорту України. Якщо за підсумками першого кварталу 2020 р. частка продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції в товарній структурі становила 46,1 %, то за підсумками аналогічного періоду 2021 р. вона скоротилась до 38,1 %. Водночас за вказаний період частка мінеральних продуктів зросла з 8,1 % до 13,4 %. Також відбулось зростання частки металів та виробів з них з 19,4 % до 22,4 %. На ці три товарні групи припадає майже три чверті (73,8 %) від загального експорту товарів з України (*слайд 1*).

Зростання надходження від експорту товарів при відносно суттєвому скороченні його фізичних обсягів (на 18,6 %) (*слайд 2*) пов'язане зі зростанням цін на провідні експортні товари України, насамперед на залізну руду, соняшникову олію та зернові (*слайд 3*).

Імпорт товарів за підсумками першого кварталу 2021 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. збільшився на 1,6 млрд дол. США і становив 15,1 млрд дол. США. Значною мірою на зростання імпорту вплинуло збільшення Україною витрат на закупівлю машин, устаткування та транспорту на 656 млн дол. США, паливно-енергетичних товарів на 279 млн дол. США, а також продукції хімічної промисловості на 272 млн дол. США. Зростання імпорту по іншим галузям було

¹ World trade primed for strong but uneven recovery after COVID-19 pandemic shock. . URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres21_e/pr876_e.htm

суттєво меншим, а імпорт мінеральних продуктів скоротився на 22 млн дол США. Такі зміни не мали суттєвого впливу на товарну структуру імпорту України, провідну роль в якій відіграють машини, устаткування та транспорт (31,8 % від загального товарного імпорту), продукція хімічної промисловості (20,6 %) та паливно-енергетичні товари (17,4 %). На ці три товарні групи припадає майже 70 % від загального імпорту товарів до України (*слайд 1*).

В географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами України за підсумками першого кварталу 2021 р. провідне місце займають країни ЄС. У порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. частка ЄС не змінилась та склала 40,3 %. В основі цієї зміни лежало зростання вартісних обсягів товарообігу на 12,2 %. ЄС є найбільшим торговельним партнером України як в експорті товарів (39,5 % від загального експорту), так і у їх імпорті (41 % від загального імпорту) (*слайд 4*).

Зростання експорту товарів до країн ЄС відбувалось більшими темпами ніж імпорту. За підсумками першого кварталу 2021 р. експорт до ЄС збільшився на 17,3 % (або на 800 млн дол. США) до 5,4 млрд дол. США, в той час як імпорт зріс на 461 млн дол. США (або на 8,1 %) до 6,2 млрд дол. США.

В основі зростання експорту до ЄС лежало збільшення поставок промислових матеріалів на 832 млн дол. США (або на 28,8 %), яке компенсувало скорочення експорту паливно-мастильних матеріалів на 101 млн дол. США (або на 57,7 %) та харчових продуктів і напоїв на 30 млн дол. США (або на 3,7 %).

Збільшення імпорту з ЄС було зумовлене зростанням поставок до України промислових матеріалів (на 171 млн дол. США або 9,7 %), капітального (крім транспортного) обладнання та частин до нього (на 155 млн дол. США або на 15,9 %), а також продовольчих товарів та напоїв (на 129 млн дол. США або на 24 %), що покрило зменшення імпорту паливно-мастильних матеріалів на 79 млн дол. США або на 11,3 %.

За підсумком першого кварталу 2021 р. частка країн ЄАЕС в товарообігу України порівняно з аналогічним періодом 2020 р. скоротилася з 12,2 % до 11,3 %. Як і торгівля з країнами ЄС, торгівля з країнами ЄАЕС продемонструвала зростання, проте лише на 3,8 % або на 119 млн дол. США. Попри це, товарообіг з Російською Федерацією скоротився на 2,8 % або на 52 млн дол. США. В основі цього скорочення, насамперед, лежить зменшення на 91 млн дол. США (або на 11,9 %) імпорту з цієї країни паливно-мастильних матеріалів. На товари цієї групи припадає 58 % імпорту з Російської Федерації. Загалом імпорт з країн ЄАЕС зріс на 8,6 %, що є свідченням поступового зменшення значення Російської Федерації у торгівлі України з країнами ЄАЕС.

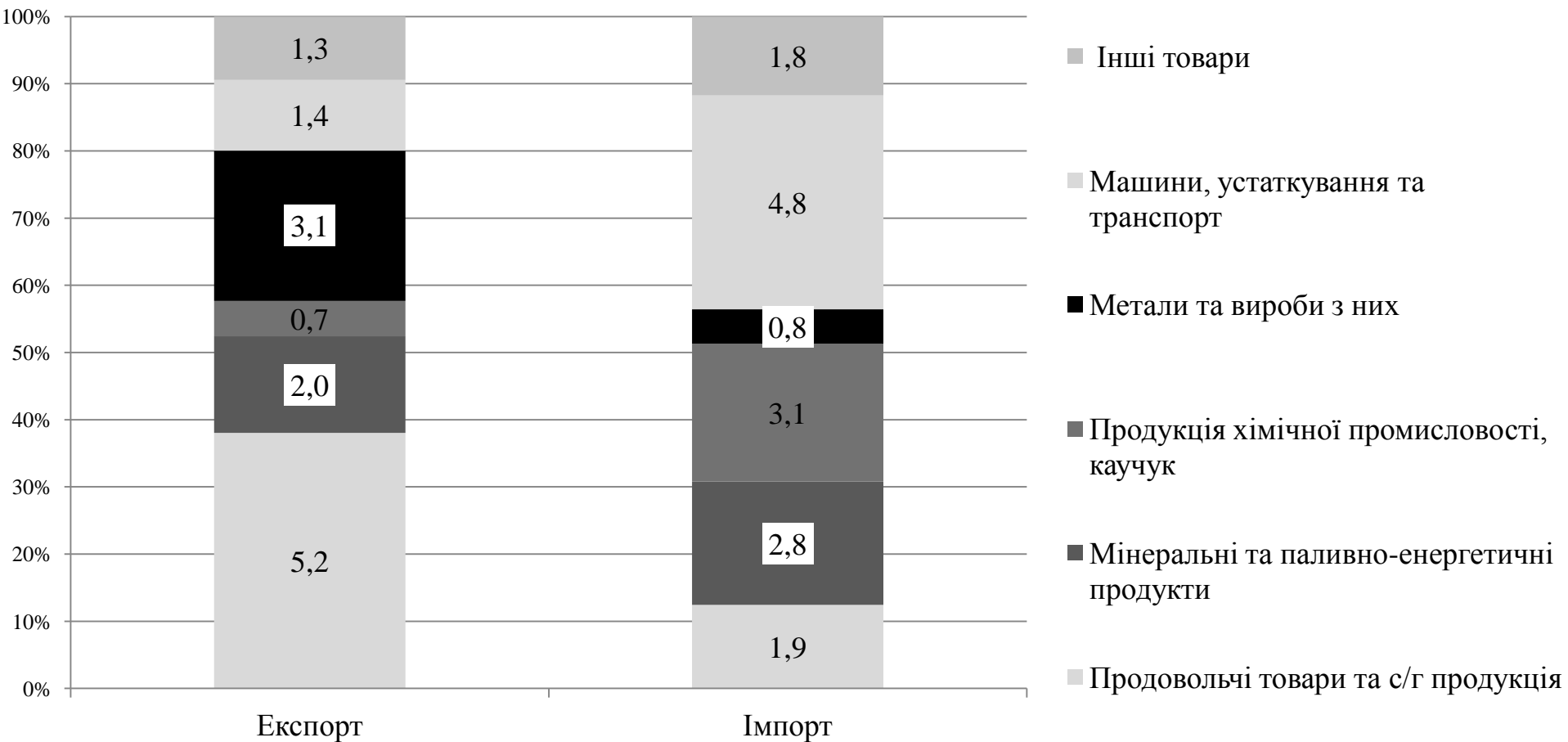
На відміну від імпорту, експорт товарів до країн ЄАЕС за підсумками першого кварталу 2021 р. скоротився на 4,8 % або 54 млн дол. США. В основі цього скорочення було падіння обсягів поставок транспортного обладнання та частин до

нього (на 48,3 % або на 58 млн дол. США), а також зменшення на 27,7 % обсягів експорту продовольчих товарів та напоїв.

Обсяги торгівлі з іншими, крім ЄС та ЄАЕС, країнами за підсумками першого кварталу 2021 р. зросли на 14,4 % або на 1,8 млрд дол. США. Зростання відбулось як по експорту товарів (на 750 млн дол. США або на 11,5 %), так і їх імпорту (на 1 млрд дол. США або на 17,7 %). Насамперед відбулось зростання товарообігу з Китаєм на 33,1 %, переважно за рахунок збільшення експорту на 55,4 %, в той час як імпорт зріс на 18,6 %. Така динаміка сприяла збільшенню частки цієї країни в географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами України до 14,7 % (14,2 % в експорті та 15,1 % в імпорті).

Враховуючи, що за підсумками першого кварталу 2021 р. сальдо зовнішньої торгівлі з країнами ЄС та ЄАЕС було негативне (759 млн дол. США та 1,1 млрд дол. США відповідно), позитивне сальдо у розмірі 538 млн дол. США з іншими країнами є позитивним фактором, який сприяє частковій компенсації негативного сальдо у торгівлі товарами як з ЄС, так і ЄАЕС.

Товарна структура зовнішньої торгівлі України у першому кварталі 2021 р., млрд дол. США

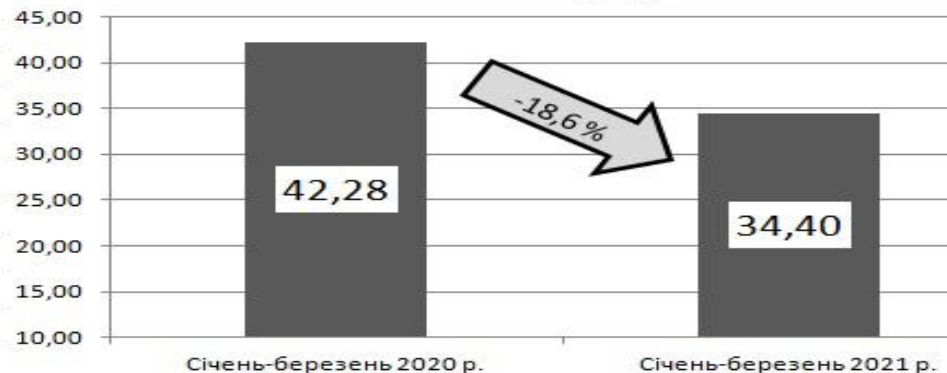

Динаміка вартісних і фізичних обсягів зовнішньої торгівлі товарами України у першому кварталі 2021 р.

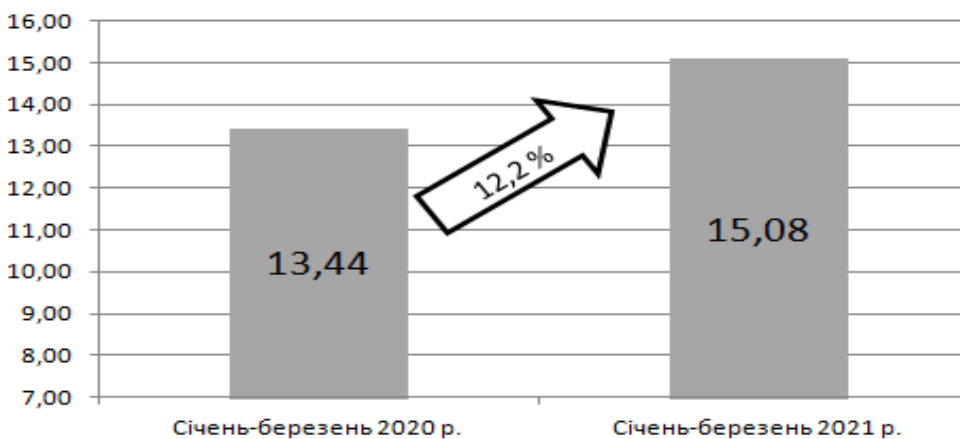
Вартісні обсяги експорту, млрд дол. США

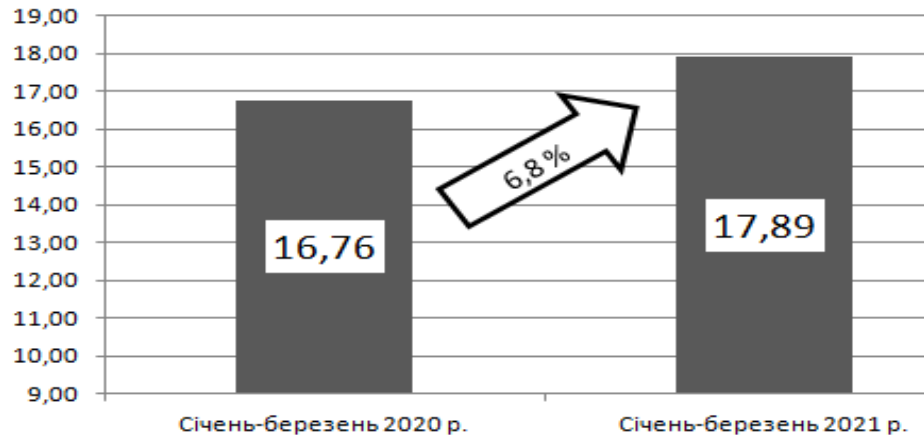
Фізичні обсяги експорту, млн тонн

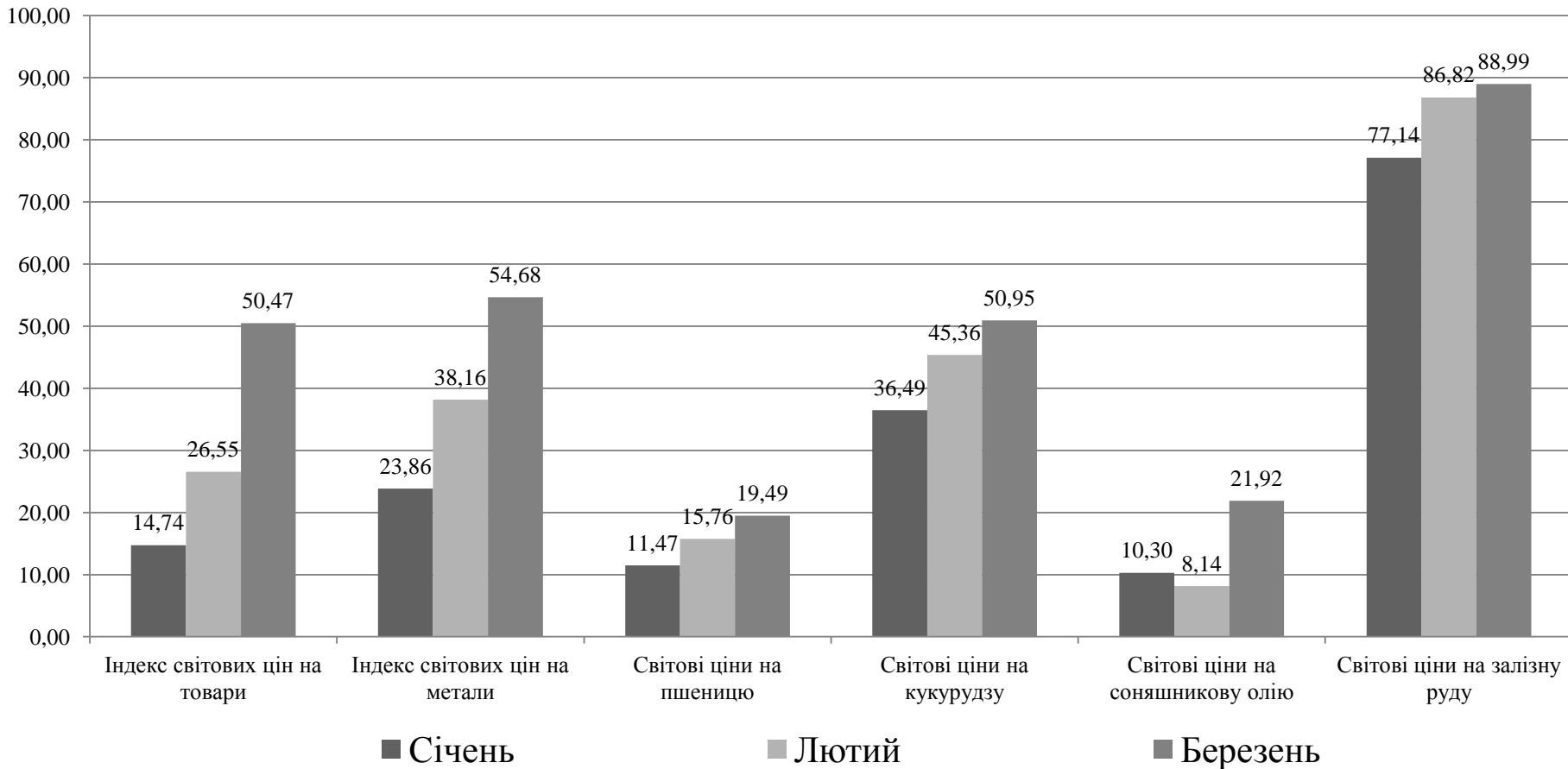

Вартісні обсяги імпорту, млрд дол. США

Фізичні обсяги імпорту, млн тонн

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами України 2021 р., %

